

KÖNYVTÁRI FIGYELŐ

KÜLFÖLDI SZEMLE

KIADJA

AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
KÖNYVTÁRTUDOMÁNYI ÉS MÓDSZERTANI KÖZPONT

5.évf.

1959.

6.sz.

Dux, W.:

A TUDOMÁNYOS KÖNYVTÁROS HIVATÁSÁNAK KÉRDÉSÉHEZ

Azoknak a feladatoknak a betöltéséhez, amelyek egy szocialista államban a tudományos könyvtárakra várnak, olyan munkatársakra van szükség, akiknek teljesítőképessége, a munkához való viszonya és képzettsége arányban áll az egyre növekvő igényekkel és feladatokkal. Ilyen korban, amikor a könyvtáros hivatásáról való felfogás állandóan változik, meglepő, hogy ebben a kérdésben általában, speciálisan pedig a tudományos könyvtárak személyzete utánpótlásának kérdésében viszonylag kevesen foglalnak állást. Kunze "Bibliotheksverwaltungslehre" (1) (Könyvtártan) c. tankönyvében megtaláljuk a könyvtári dolgozók valamennyi kategóriájának pontos jellemzését. De eltekintve ettől a műtől, s néhány olyan cikktől, amelyek tulajdonképp a közművelődési könyvtárakban dolgozó könyvtáros és könyvtári munkaerő hivatásával foglalkoznak, az el-

mult évek szakirodalmának átnézése igen gyatra eredménnyel jár. A szóbanforgó problémákkal kapcsolatban kisebb vita alakult ki 1954-1955-ben egy cikk alapján (2), amely kérdésessé tette a tudományos könyvtárosi hivatás létjogosultságát. A szerző egyoldalú és nem eléggé megalapozott álláspontját többen visszautasították (3). De persze a vitacikkek általában bizonyos helytelen állítások helyesbitésére és visszautasítására szorítottak, amétkül, hogy a témával kapcsolatban valami lényegesen újat mondtak volna. Werner Rittner ~~nek~~ egy cikke a könyvtáros hivatásáról általában, néhány tájékoztató közlemény és a könyvtárosképzési szakbizottság két jelentése (1953-ból, 1954-ből) (5), - amelyek természetesen ma már részben elavultak -, ez minden, amit még ezzel a témával kapcsolatban az elmúlt évek szakirodalmában találunk. Fontosnak tartjuk - mégpedig az NDK-beli fejlődés szempontjából is - Horst Kunze jelentését a szakképzés helyzetéről a Szovjetunióban (6), Jaroslav Drtina cikkét a csehszlovák könyvtárosképzésről, ⁷ valamint Werner Dube két cikkét: "Internationale Konferenz über Probleme der Hochschulausbildung für Bibliothekare in Prag" (A könyvtárosképzés problémáiról tartott prágai nemzetközi konferencia) és "Aktuelle Ausbildungsfragen" (A könyvtárosképzés aktuális kérdései) (7a).

E néhány figyelemreméltó cikk ellenére is az a benyomásunk, hogy Georg Leyh-nek a tudományos könyvtárosság hagyományára támaszkodó művében (8) kifejezett gondolatok mindmáig a legjelentősebb megnyilatkozások közé tartoznak, amelyek ezzel a témával kapcsolatban újabban elhangzottak. Meglepő, hogy a tudományos beosztású könyvtárosok új tanulmányi és vizsgarendje, amelyet a "Merkblatt über die Ausbildung der Mitarbeiter an Wissenschaftlichen Bibliotheken" (9) ismertetett röviden és amelynek az előnyeit Horst Kunze (10) abban látja - és joggal -, hogy a szaktárgy elsajátítását a jövőbeni könyvtárosi hivatásra való készség szelleme hatja át, mindeddig nem igen keltett figyelemreméltóbb visszhangot a szakajtóban. Mint ismeretes, ez a szabályzat azok mellett a tulajdonképpeni könyvtártudományi tanulmányok mellett, amelyeket a Humboldt-Egyetemen működő Könyvtártudományi Intézet folytatnak, valamint az alapvető társadalomtudományi tanulmányok mellett még az említett egyetem valamelyik szakjának elvégzését, valamint az orosz, angol, francia és latin nyelv kielégítő ismeretét is megkívánja. Az a körül-

mény, hogy e szabályzat körül nem alakult ki vita, valamint az a tény, hogy a tudományos könyvtárak igyekeznek teljesíteni társadalmi feladataikat és legjobb tudásuk szerint résztvesznek az NDK-ban a szocializmus építésében, arra enged következtetni, hogy a szabályzat mindenkit teljesen kielégít és alkalmas annak megalapozására, hogy szocialista könyvtárainkat az eljövendő évtizedekre magas képzettségű munkaerővel lássuk el. Bizonyos jelenségek azonban arra mutatnak, hogy a helyzetnek ilyesféle értékelése tulságosan optimisztikus lenne. Így például - hogy itt csak néhány jelenséget ragadjunk ki a többi közül - igen nélkülözzük a fiatal könyvtárosnemzedék publikációit, amelyekben komoly társadalmi tudattól áthatva tanulmányoznák, milyen feladat és milyen szerep vár a könyvtárakra és a könyvtártudományra egy szocialista államban. Azután hol vannak azok a dolgozók, akik alapos szakmai ismereteik alapján hivatnának könyvtáraink és a termelőüzemi gyakorlati munka között? Van-e elegendő, könyvtárosok által készített, a legmagasabb tudományos igényeknek megfelelő és társadalmi szempontból jelentős ajánló bibliográfiánk? Kétségtelenül rámutathatunk néhány örvendetes tényre; de még igen kis számban kérnek szót éppen azok a fiatalabb kollégáink, akik már a teljes értékű szakmai kiképzés előnyeit élvezhették. Igaz, hogy e könyvtárosok egy része tul van terhelve szakmai és társadalmi feladatokkal, s nincs ideje hosszabb lélegzetű tudományos munkára. A felettes állami szervek és társadalmi szervezetek feladata, hogy megteremtsék e dolgozóink termékeny alkotó tevékenységének külső előfeltételeit. Másrészt viszont az is bizonyos, hogy nem valamennyi tudományos beosztásban dolgozó könyvtáros van túlterhelve hivatalos és társadalmi munkával; nyilvánvalóan az igazi tudományos munkához szükséges akarat és képesség hiányzik némelyikükből. Más esetekben viszont úgy látszik, hogy a kiképzés során történt mulasztás: nem mutattak rá elég nyomatékosan a kulturális, gazdasági és könyvtárpolitikai súlyponti kérdésekre, úgyhogy némelyik kollégánk kevésbé fontos és sürgős kutatási és munkaterületek iránt mutat érdeklődést.

De szubjektív szempontból is tisztázatlannak látszik a helyzet. Egyik fiatal kollégánk például kémiát és könyvtártudományt tanul, azzal a szándékkal, hogy tudományos könyvtáros legyen. Még nem elégti ki teljesen ennek a két önmagában is heterogén anyagnak a tanulása,

bármilyen sürgős szükség lenne is természettudományi szakismeretekkel rendelkező könyvtárosokra. A természettudományi kar professzorai és a kollégák nem tekintik teljes értékű kollégának, mivel "később mégiscsak könyvtáros lesz belőle." De azért a vizsgákon ugyanolyan teljesítményt várnak el tőle, mint a "valódi kémikusoktól". Nehéz kvantitatív elemzésekkel bajlódni és közben tudja, hogy ezeknek sohasem fogja a gyakorlatban hasznát venni. Minthogy a szűkebb értelemben vett könyvtártudomány-nak és a kémiának semmi közvetlen kapcsolata nincsen, fiatal kollégánk különleges megterhelésnek érzi ezeket a vele szembe támasztott egészen eltérő jellegű követelményeket.

Itt azt az ellenvetést lehetne tenni, hogy a tudományos könyvtárossi hivatás nagyonis magas követelményeket támaszt és egyéb tanulmányi ágakban is meglehetősen hasonló a helyzet. De nézzünk egy további példát, amely, akárcsak az előbbi eset, ilyen vagy hasonló körülmények között szintén előfordulhat. Egy másik kollégánk geológiát és könyvtártudományt tanul, ugyancsak azzal a céllal, hogy "tudományos könyvtáros" legyen. Jó szellemi képességei megkönnyítik számára, hogy mindkét tudományágban elsajátítsa a szükséges ismereteket. Hála gyors felfogásának, a könyvtárban majd nemcsak tulajdonképpeni szakterületén, hanem sok rokon szakterületen is teljes értékű szakértőként működhet. Munkája súlypontját eleinte természetesen a geológia tanulmányozásában látja. A szűkebb értelemben vett könyvtártudományi tanulmányokat egyelőre mellékesen is el tudja végezni: természettudományi szaktárgya iránt viszont személyes elhivatottságot érez. Nem forog-e fenn annak a veszélye, hogy egy ilyen értékes munkaerő a tanulmányok végeztével a könyvtárügy számára elvész? Hiszen a geológiának is szüksége van jó szakemberekre. S ha mégis úgy érzi ez a hallgató, hogy kötelessége hű maradni a könyvtárügyhöz, lehet, hogy bizonyos keserűséggel lép erre a pályára, mivel nem lát arra lehetőséget, hogy szűkebb szakterületére vonatkozó mélyebb ismereteit és gyakorlati tudását ezen a pályán is teljes mértékben hasznosítsa. E példákkal szemben természetesen pozitív kimenetelű példákat is fel lehet hozni; mégis az a tény, hogy ilyen esetek előfordulhatnak, arra kell, hogy indítson bennünket, hogy a tudományos könyvtárossi hivatásának és képzésének problémáit az adott helyzetre tekintettel megvitassuk.

A könyvtárossi hivatás értelme és célja egy szocialista államban más

hangsúlyt kap, mint egy kapitalista államban. A könyvtárosnak a szocialista társadalommal szembeni fokozott felelőssége és azok a növekvő igények, amelyeket ez a társadalom a könyvtárakkal szemben támaszt, azt jelenti, hogy megváltozik az az út is, amely ehhez a hivatáshoz vezet. Egész sereg ilyen alapvető változás van magában a képzés menetében; az utánpótlást jelentő fiatal munkaerők az NDK-ban ezeket ma már mint magától értetődő követelményeket fogadják el és itt most nem szükséges ismertetni őket. Egyetlen ponton mutatkozik a nézetekben bizonyos hasonlóság a szocialista és kapitalista könyvtári körök között: ez valamely meghatározott szakterületű főiskolai végzettség követelménye. Ehhez kapcsolódnék a tulajdonképpeni könyvtárosképzés valamilyen formája; ezen a ponton azután már meglehetősen eltérnek a nézetek. Ismert nyugatnémet könyvtárosok ezt az alapelvet meglehetősen egyértelműen fogalmazták meg: "bizonyos nagyságot elérő tudományos könyvtárak könyvtárosi gárdája - gondolok itt például a német egyetemi könyvtárakra - mint egy "Universitas litterarum" az egyetemi karok összességét kell, hogy képviselje, vagyis olyan könyvtárosokból kell hogy álljon, akik saját elmélyedő tanulmányaik alapján tudják, mit jelent a történeti-filológiai, a jog- és államtudományi, a teológiai, a természettudományi és orvostudományi kutatás". (11) - "A régi jó könyvtörténeti tanulmányok, bizonyos történeti és filológiai ismeretekkel kiegészítve, tesznek leginkább alkalmassá e feladat betöltésére. Egy orvos, vegyész, vagy mérnök már eleve kevesebb hajlamot érez, hogy elássa magát a könyvtárügybe és a könyvtártudományba és, legalábbis az egyetemi könyvtárban, mint szakreferens felesleges is". (12) E két neves könyvtáros véleménye megegyezik abban, hogy a leendő tudományos könyvtáros számára kiindulópontként valamilyen főiskolai szak elvégzését tartja szükségesnek. S bár eltérés is van a két idézetben foglalt vélemény között, mégis mindkettőből kiviláglanak az említett követelményhez fűződő probléma.

A főiskolai végzettség dogmája, mint a könyvtárosi hivatás gyakorlásának leglényegesebb alapja, a 19. század társadalmi viszonyai között alakult ki. E korszaknak, valamint a 20. század első felének neves személyiségei, akiknek tudományos teljesítménye a filológia, a jogtudomány és a teológia területén épp olyan jelentős volt, mint a könyvtári munka területén, egyéniségük súlyával döntően hozzájárultak e dogma megerősö-

déséhez. A polgári forradalom győzelme Franciaországban és a 19.század-
beli Németország haladó erői ugyancsak hozzájárultak a könyvtárügy fej-
lődéséhez. A könyvtári munkát egyéb kötelezettségeik mellett mellékesen
végző vagy megérdemelt színekurának tekintő hercegi nevelők és udvari
könyvtárosok korszaka végérvényesen lejárt. A szervilis udvaroncok és
érdektelen tollforgatók helyére professzorok léptek, akik oktatói tevé-
kenységük mellett könyvtári hivatalukat esetleg személyes érdekelttség-
ből és részben eredményesen látták el a könyvtárosi hivatás ismert kép-
viselői (13) által megfogalmazott követelményeknek megfelelően 1870 kö-
rül ezeket a professzor-könyvtárosokat lassanként főfoglalkozásu, hiva-
tásos könyvtárosok váltották fel; az új könyvtárostestület azt a célt
tűzte maga elé, hogy az elődeitől átvett hagyományokat, amennyire lehet,
folytatja.

De nemcsak a polgári osztály akkor még részben haladó erőinek kö-
szönhető, hogy a könyvtárügy a 19.században jelentősen felfelé fordult és
hogy a könyvtárosi hivatásról olyan kép alakult ki, amely szerint a
humanisztikus egyetemi tanulmányok a legjobb felkészülés a könyvtárosi
tevékenység gyakorlására. E kornak egy másik jelensége is hozzájárult
ahhoz, hogy a kiképzésnek ez a formája a gyakorlatban is bevált: a 19.század-
ad a tudományos élet specializálódásának és a természettudományok viha-
ros fejlődésének a korszaka. Ez a specializálódás azonban még nem volt
olyan előrehaladott, mint napjainkban. Ez azt jelenti, hogy a 19.század
elején már rég lejárt ugyan az enciklopédisták korszaka, akik koruk tu-
dományának az egészét megközelítőleg át tudták tekinteni, de azért a
tudománynak azt a néhány nagyobb szakterületét, amelyet a különféle egye-
temi fakultások képviseltek, egyetlen személy is át tudta megközelítőleg
tekinteni. Hogy a német egyetemi könyvtárak személyzeti összetétele, mint
valami "Universitas litterarum" a karok összességét képviselje (14),
a 19.század könyvtári viszonyai között értelmes és teljesíthető követel-
mény volt. Hogy a 60-70 év előtti könyvtáraknak ebben az "Universitas
litterarum"-ában a természettudomány képviselői vagy egészen hiányoztak,
vagy ritkán lehetett velük találkozni, ez abban a korban nem jelentett
okvetlenül nagy fogyatékossgot. A kimondott "könyvtártudomány"-tól el-
térően a természettudomány számára a könyv a kutatásnak nem tárgya, ha-
nem csak eszköze. Ezért a természettudományok fejlődésének abban a
stádiumában a kutatás általában beérte viszonylag kevés szakkönyvvel,

ahogy ezt a 19. századi bibliográfiák és katalógusok is bizonyítják. Az állománynak ezt az aránylag kis részét a laikus is fel tudta dolgozni és a használat számára fel tudta tárni.

Jelenleg azonban lényegesen más a helyzet. A természettudomány egyes ágainak specializálódása rendkívüli mértékű. A régi egyetemi fakultások már nem alkotnak összefüggő egységet, hanem egyes tanulmányi ágakra estek szét. Új tudomány támadt: a technika (műszaki tudományok), amely különösen erős hajlamot mutat a specializálódásra. A szocialista építés távlatai azt mutatják, hogy a racionális munkamegosztásra tekintettel a szűkebb területre szorító feladatok megoldására magasfoku képzettségű szakemberekre lesz szükség. A dialektikus materializmus világnézetében megtalálják ugyan a szakemberek a közös tudományos alapot, s megismerik és szakterületükön is alkalmazni tudják a természet és a társadalom legáltalánosabb törvényeit. A közös világnézeti alap azonban semmiképpen sem teszi képessé például a hajóépítő mérnököt arra, hogy nagyfrekvenciás szakemberként működjék. Ha az egyetemi könyvtárakban és más nagy könyvtárakban szakemberre van szükség, valamennyi fontosabb szakterület számára, s ezeket az embereket az egyetemeken, főiskolákon jelenleg fennálló oktatási lehetőségek között akarjuk kiképezni, ez annyit jelent, hogy tudományos munkaerőkben olyan mérvű igény jelentkezik, amelyet a gyakorlatban - különféle okokból - nemcsak kielégíteni, de igazolni sem lehet. Ha megtartjuk a mostani tanmenetet, aligha lehet a jelenlegi helyzeten változtatni. A könyvtárak tehát ilyen értelemben sohasem fognak teljes szakmunkatársi gárdával rendelkezni és a tudomány és technika bizonyos súlyponti kérdéseinek gyakorlati megoldásában úgy segítenek magukon, ahogy tudnak.

A dilemma valóban kielégítő megoldására mégis megvan a lehetőség, ha elhatározzuk, hogy a tudományos könyvtárosok képzésében egészen új utakra térünk. Ilyen döntő lépés megtétele előtt azonban meg kell fontolnunk, mi is váltaképpen a könyvtáros tulajdonképpeni feladata. Jaroslav Drtina említett cikkében (A könyvtárosképzés Csehszlovákiában) egyértelmű választ ad erre a kérdésre: "Nem valamely szakterület elméleti és gyakorlati problémáinak kutatása és megoldása, hanem valamely szakterület iródmáival való munka". (15) A szakirodalom alapos ismeret-

te, valamely tudományág helyzetének, problémáinak és módszertanának az áttekintése, alapos betekintés a tudományágak egymás közötti összefüggéseibe és általában a természet és társadalmi összefüggések törvényszerűségeibe, rendszeres gondolkozás, valamint bizonyos pedagógiai érzék: elsősorban ezek a feltételei annak, hogy a tudományos könyvtáros kielégítően meg tudja oldani a reá váró feladatokat. Azok a képességek ellenben, amelyeket a jövőendő laboratóriumi vegyész, a boncteremben dolgozó orvos, a rajztáblán és a logarléccel dolgozó mérnök sajátítanak el hosszadalmas tanulmányaik folyamán, a könyvtáros számára nagyban és egészben felesleges ballasztot jelentenek. Még a speciális természet-tudományi és műszaki feladatokkal megbízott könyvtáros számára is elegendő, ha a tudományos képzésre szolgáló és példaként említett intézményekben, azután pedig néhány nagyobb termelő üzemben, mint hospitáló bizonyos időt eltölt. Az alapvető társadalomtudományi tanulmányoktól, a szűkebb értelemben vett könyvtártudományi képzéstől és az említett tájékozódó jellegű munkáktól eltekintve a szakképzést szélesebb alapokra kellene helyezni és itt is inkább az illető szakterület irodalmából kellene kiindulni. Ebből a célból össze lehetne állítani néhány olyan tanulmányi területet, amelyek a jelenlegieknél lényegesen átfogóbbak lennének. Annak jellemzésére, hogy milyen kiterjedésű tanulmányi területekre gondolunk, csak példaképpen sorolunk fel itt néhány kombinációs lehetőséget.

1. Filozófia, pszichológia, pedagógia, művészet.
2. Gazdaságtudomány és jogtudomány. Történelem, földrajz, néprajz.
3. Német nyelv és irodalom, angol nyelv, északi nyelvek.
4. Egyéb modern nyelvek:
 - a/ Orosz, cseh, lengyel, magyar, finn
 - b/ Francia, román, spanyol, olasz
5. Régi nyelvek és keleti nyelvek (latin, görög, kínai; az arab és héber nyelv elemi ismerete)
6. A szervetlen természettel foglalkozó tudományok (fizika, kémia, földtan). Matematika. Csillagászat. Műszaki tudományok.
7. A szerves természettel foglalkozó tudományok (biológia, növénytan, állattan, antropológia). Orvostudomány. Mezőgazdasági tudományok.

Függetlenül attól, hogy milyen lesz a tanulmányi területek végleges felosztása, arra kell törekednünk, hogy legalább a népkönyvtárakban a gyűjtőkörükbe eső valamennyi szakterület ellátására legalább egy tudományos munkaerő álljon rendelkezésre. A tudományoknak 7-9 tanulmányi területre való felosztásával ezt a célt az egyetemi könyvtárakban és sok más nagykönyvtárban el lehetne érni. Az egyes tanulmányi területeken folyó kiképzés természetesen lényegesen különbözni fog a szaktárgy tanulásának attól a formájától, amelyet a jelenlegi tanulmányi szabályzat előír. Ekkor ugyanis nem az lesz többé a cél, hogy germanistákat, jogászokat, fizikusokat, mérnököket stb. képezzünk ki, akik mellékesen a könyvtárosi hivatásra is felkészülnek, hanem hogy tudományos könyvtárosokat neveljünk, akik bizonyos szaktudományi ismereteket is szereznek, szoros kapcsolatban a tulajdonképpeni hivatásukra való felkészüléssel és későbbi, konkrét feladataik szigorú szem előtt tartásával.

Az bizonyos, hogy a könyvtárosképzés ilyen alapvetően új szabályozása eleinte nehézségekbe fog ütközni és a terv megvalósítása ellen a legkülönbözőbb érveket fogják felhozni. Hallani fogunk olyan hangokat, hogy a könyvtárosképzésnek ez a célja nem kívánatos és kedvezőtlenebb a jelenlegi megoldásnál; mások gyakorlatilag kivihetetlennek fogják tartani ilyenféle tervnek a megvalósítását. Valószínűleg arra a tényre is rá fognak mutatni, hogy a tudományos könyvtárosok iránti létszámgigény csekély és hogy aránylag kisszámú hallgató kedvéért viszonylag nagy docensi gárdával és tekintélyes intézetekkel felszerelt speciális főiskolákat kellene felállítani, mivel például a Humboldt Egyetem tanrendje egyáltalán nem egyezik a javasolt tanmenettel. Anélkül, hogy itt most meg tudnók itélni, vajon a jelenlegi fakultásokon az első félévekben tartott előadások és gyakorlatok mennyiben jöhetnek tekintetbe a fent ismertetett képzés szempontjából és hogy vajon a tudományos könyvtárosok kiképzésének tervét mennyiben lehetne egyeztetni tantervük többi részével, megfontolandónak tartjuk, nem lehetne-e ezt a kérdést a potsdami Pedagógiai Főiskola keretei között megoldani. Itt ugyanis adva van a kiképzés céljának bizonyos alapvető egyezése, különösen ha arra a nevelői funkcióra gondolunk, amelyet a könyvtáraknak is kétségtelenül be kell tölteniük. A szaktudományi képzéshez való alkalmazkodást itt talán könnyebb lenne megvalósítani. A

pedagógiai és pszichológiai szaktárgyak helyére mindenestre a szűkebb értelemben vett könyvtártudományi tárgyak kerülnének, a jövőbeni könyvtáros tanrendjében.

Az kétségtelen, hogy a "technikai" nehézségeket végeredményben lehet győzni, ha abban mindnyájan egyetértünk, hogy a társadalmi fejlődés jelenlegi szakaszában nemcsak kívánatos, de szükséges is új utakat keresni a tudományos könyvtárosi hivatásra való képzésben. Ezzel szemben hébe-hóba olyan vélemények is elhangzanak majd, hogy a képzésnek ez az új formája a könyvtárosi hivatás "tudományosságát" veszélyezteti. Hivatkoznak rá, hogy a könyvtárosnak meg kell szereznie valamilyen szakterületen a legmagasabb tudományos fokozatot, hogy könyvtárosi hivatása mellett "igazi tudósként" kutató és irányító munkát is tudjon végezni. Ilyen véleményekkel szemben hangsúlyozni kell, hogy éppen a javasolt főiskolai képzés a tudományos tevékenység jelentős területeit teszi hozzáférhetővé a könyvtáros számára s ezenfelül szoros, elszakíthatatlan kapcsolatban van hivatásának gyakorlati feladataival. Szaktudományi és társadalomtudományi képzettsége képessé teszi rá, hogy a divergáló és egyre inkább specializálódó egyes tudományágak között, valamint ezek és filozófiai alapjuk, a dialektikus materializmus között a kapcsolatot biztosítsa. A rendkívül gyorsan fejlődő szaktudományok számos területén az a veszély fenyeget, hogy elveszítik a rokon szaktudományokkal való kapcsolatot. Hasonlóképpen, sok tudós nincs világosan tudatában annak, hogy azok az alapvető tételek és szabályok, amelyek érvényességét saját szakterületén is felismerte és amelyeket ott állandóan alkalmaz, végső fokon a természet és a társadalom legáltalánosabb törvényeiből vezethetők le és hogy szaktudományának ismeretei is világnézetünk érvényességét erősítik meg újra és újra. E hiányosságoknak a szakirodalom és saját kutatómunkája segítségével való pótlása a könyvtáros feladata, amelynek tudományosságát és társadalmi jelentőségét nem lehet elvitatni.

Az egyre inkább specializálódó tudományágak antitéziséből egy új "Universitas litterarum" szintézise fejlődik ki. E folyamat meggyorsításában való közreműködés: nem lényeges és tudományos feladata-e a könyvtárosnak?

JEGYZETEK

1. KUNZE, Horst: Bibliotheksverwaltungslehre. (Könyvtártan.) Leipzig 1956. 42-56.p.
2. DRUBIG, Gert: Die Stellung des Bibliothekers in wissenschaftlichen Bibliotheken. (A könyvtáros helyzete a tudományos könyvtárakban.) = Der Bibliothekar, 1954. 8.Jg. 677-679.p.
3. VOGEL, Dieter: Bemerkungen zur Stellung des Bibliothekers an wissenschaftlichen Bibliotheken. (Megjegyzések a könyvtárosnak a tudományos könyvtárakban való helyzetéhez.) = Der Bibliothekar. 1955. 9.Jg. 82-83.p.
DUX, Werner: Wissenschaftliche Bibliotheken ohne Bibliothekare? (Tudományos könyvtárak könyvtárosok nélkül?) = Der Bibliothekar. 1955. 9.Jg. 169-171.p.
HAUPTMANN, Annemarie: Die Stellung des Bibliothekers in wissenschaftlichen Bibliotheken. (A könyvtáros helyzete a tudományos könyvtárakban.) = Der Bibliothekar. 1955. 9.Jg. 242-244.p.
SPECK, Dietlind: Die Stellung des Bibliothekers in Instituts- und Fakultätsbibliotheken. (A könyvtáros helyzete az intézeti és kari könyvtárakban.) = Der Bibliothekar. 1955. 9.Jg. 244-245.p.
ROLOFF, Heinrich: Zum Berufsanliegen des Bibliothekers. (A könyvtáros hivatásának kérdéséhez.) = Zentralblatt für Bibliothekswesen. 1955. 69.Jg. 295-298.p.
4. RITTNER, Werner: Der Bibliothekar in unserer Republik. (A könyvtáros köztársaságunkban.) = Der Bibliothekar. 1957. 11.Jg. 1123-25.p.
5. JOOST, Siegfried: Bericht der Bibliothekskommission für Ausbildungsfragen. (Erstattet auf der Tagung der wissenschaftlichen Bibliothekare in Berlin am 23. Sept. 1953.) (A könyvtárosképzési szakbizottságnak a tudományos könyvtárosok 1953. szeptember 23-i berlini konferenciájára készített jelentése.) = Zentralblatt für Bibliothekswesen. 1954. 68.Jg. 113-122.p.
Aus der Arbeit der Bibliothekskommission für Ausbildungsfragen. (A könyvtárosképzési szakbizottság munkájából.) = Aus der Arbeit der wissenschaftlichen Bibliotheken in der Deutschen Demokratischen Republik. Leipzig 1955. 32-48.p.
6. Eindrücke von der sowjetischen Bibliothekspraxis. KUNZE, Horst: Ausbildung. (A szovjet könyvtári gyakorlatról szerzett benyomások. Könyvtárosképzés.) = Zentralblatt für Bibliothekswesen, 1957. 71.Jg. 134-138.p.
7. DRTINA, Jaroslav: Das bibliothekarische Ausbildungswesen in der ČSR. (A könyvtárosképzés Csehszlovákiában.) = Zentralblatt für Bibliothekswesen. 1957. 71.Jg. 175-189.p.
- 7a. Zentralblatt für Bibliothekswesen. 1958. 72.Jg. 69-75. és 133-137.p.

8. LEYH, Georg: Die Bildung des Bibliothekars. /A könyvtárosképzés./
Kopenhagen, 1952.
9. Merkblatt über die Ausbildung der Mitarbeiter an wissenschaftlichen Bibliotheken. Hrg. v. d. Bibliothekskommission für Publikationen und Ausbildungsfragen beim Staatssekretariat für Hochschulwesen. (A Bibliothekskommission für Publikationen und Ausbildungsfragen beim Staatssekretariat für Hochschulwesen feljegyzése a tudományos könyvtárak dolgozóinak képzéséről.) Berlin, 1956.
10. JUNKE, Horst: Bibliotheksverwaltungslære. 2. Aufl. Leipzig, 1958. 46.p.
11. JUCHHOFF, Rudolf: Der Bibliothekar in seiner Zeit. (A könyvtáros a maga korában.) = Zentralblatt für Bibliothekswesen. 1957. 4. Jg. 162.p.
12. LEYH, Georg: Die Bildung des Bibliothekars. Kopenhagen 1952. 93.p.
13. EBERT, Friedrich Adolf: Die Bildung des Bibliothekars. (A könyvtárosképzés). 2. Ausg. Leipzig 1820. 58-61.p.
SCHRETTINGER, Martin: Handbuch der Bibliothekswissenschaft. (A könyvtártudomány kézikönyve) Wien 1834. 149.p.
KLETTE, Anton: Die Selbständigkeit des bibliothekarischen Berufes mit Rücksicht auf die deutschen Universitäts-Bibliotheken. (A könyvtárosi hivatás önállósága, tekintettel a német egyetemi könyvtárakra.) Leipzig 1871. - Figyelemreméltó, hogy szerző jobbnak látta, hogy ezt az első kiadást névtelenül jelentesse meg.
14. L. a 11. jegyzetet.
15. DRTINA, Jaroslav: Das bibliothekarische Ausbildungswesen in der ČSR. (A könyvtárosképzés Csehszlovákiában.) = Zentralblatt für Bibliothekswesen. 1957. 71. Jg. 182.p.

Eredeti cím: Zum Berufsbild des wissenschaftlichen Bibliothekars.

Megjelent: Zentralblatt für Bibliothekswesen. 1959. 1.sz. 32-40.p.

OSzK.ford.sz.: 2111.